

Iakttagelser från en nybörjare i taxeringsarbete

Av Bertil Wenblad

Här återgivna iakttagelser har sin upprinnelse i en annons förhösten 1971, som inbjöd hugade intressenter till utbildning i taxeringsarbete. Det visade sig att utbildningen avsåg en ny Riksskatteverkets kurs, särskilt anpassad för 1972 års taxeringsarbete, då nya skattebestämmelser skall tillämpas. Det är nyheter, som bl. a. omfattar begrepp såsom grundavdrag, förvärvsavdrag, skattereduktion, särbeskattning och slopade avdrag för kommunalskatt. Kursen omfattade 40 tim. Utbildningsformen var väl planerad genom en avvägd växelverkan mellan indoktrinering av erforderliga fakta och övningsuppgifter. Stoffet var dock av en sådan omfattning att erforderligt befästande av kunskapsinhämtningen inte vara möjlig inom disponibel tidsram. Kunskapernas fixeringstid blev därför kort. Kursdokumentationen, som var av förnämlig kvalitet, blev en outhärlig källa för instudering och repetitioner. Den utkom under taxeringsarbetets gång såsom "Handledning för taxering".

Iakttagaren, som inte har någon annan bakgrund än den vanlige löntagardeklarantens, befann sig i den första marsveckan 1972 i en situation såsom TO för ett mellansvenskt taxeringsdistrikt omfattande ca 1.000 deklARATIONER, vilket sannolikt vill säga ett av de allra minsta distrikten och därför kanske särskilt lämpligt för en nybörjare. Det är iakttagelser efter "andra perioden", utbor och vissa restfrågor återstår. Åt dessa må habila veteraner i taxeringsarbete dra på munnen — kanske i några fall ett igenkännande leende. I ordning följer kommentarer om distriktet m. m., iakttagelser om taxeringsarbetet och om några stötestenar.

Distriktet och nämnden

De ca 1.000 deklaranterna hämtar sina intäkter från inkomstkällor såsom arbete i gruvor, avverkning i skog, jordbruk, servicenäringar och industrier i närområden (kortpendlare) och avlägsnare områden såsom stockholmsområdet (fjärrpendlare) samt utbildningsväsendets utbildningsinstitutioner från grundskola till högskola. Deklarationsunderlaget kan därför anses vara variationsrikt och lämna underlag för intressanta iakttagelser utan att vara monotont tröttnande. Distriktet är även ett uppskattat område för fritidsbosättning, vilket ca 200 utbor vittnar om.

Taxeringsnämndens 5 ledamöter representerar de viktigaste intäktområdena gruvdrift, skogsdrift, jordbruk och administration. De har alla tidigare erfarenhet av nämndarbete. Kronoombudet, som är pensionär, deltog i taxeringsarbetet i denna egenskap föregående taxeringsår och var då endast i ringa grad aktiv i det direkta taxeringsarbetet. Han har inte tidigare deltagit i nämndverksamhet. Iakttagaren är bosatt utanför taxeringsdistriktet på ett avstånd av ca 35 km. Mot bakgrund av leveransplanen till LSM fastställde TN en preliminär sammanträdesplan omfattande 5 sammanträden tiden 03.29.—06.12.

Taxeringsarbetet

Arbetsinsatsen från TO och KO har sammanlagt uppgått till 600 tim. för leverans till LSM av 700 deklarerationer. Detta innebär i medeltal per deklareration 50 min. Förda anteckningar ger grund för att göra följande fördelning på olika komponenter i taxeringsarbetet.

	Summa använda timmar	Min i medeltal/ deklareration
1 Hålla reda på handlingar	30	2—3
— enkel diarieföring av LSM m. fl. pappersexercis		
— anskaffa och ordna blanketter		
— iordningställande och utsändning av brev		
2 Sammanträdestid inklusive restid	170	15
3 Teknisk granskning	300	25
— förgranskning		
— undersökningar		
— slutgranskning (för upprättande av förslag till avvikelser och för ev. ändringar efter TN-beslut)		
4 Skriftväxling föranledd av teknisk granskning	100	7—8
— med deklareranter		
— annan TN		
— LSM och LSC		
	Summa 600	50

Arbetets fördelning mellan TO och KO har varit följande:

— komponent 1	30	
— komponent 2	85	85
— komponent 3: förgranskning		200
undersökningar	100	
slutgranskning		
— komponent 4	100	
	315	285

Arbetsinsatsen från TO och KO har varit ungefär lika. KO har förgranskat ca 700 numris (inklusive taxeringsaviser) och gjort huvuddelen av förundersökningsarbetet, som huvudsakligen skett per telefon men även gjort några 10-tal personliga besök. TO har förgranskat ca 250 numris och slutgranskat samtliga deklarerationer. Skriftväxlingen har TO handlagt ensam. TO och KO 85 sammanträdestim fördelas enligt följande:

— TO/KO	50 tim på 8 tillfällen
— TN	30 tim på 3 tillfällen
— LSM	5 tim. på 1 tillfälle.

TO/KO har haft 1 à 2 arbetssammanträden för att förbereda varje sammanträde i TN. Det har bl. a. använts till ömsesidig genomgång av samtliga deklARATIONER som skulle föredras i nämnden. Både TO och KO har således före sammanträdena sett samtliga deklARATIONER och varit överens om de förslag som framställts i nämnden.

Komponenten 4 om skriftväxlingen kan sägas vara den som var mest överraskande för nybörjaren. Detta gäller framförallt omfattningen men även kravet att rätt kunna använda och hitta bland blankettsortimenten från riksskatteverket och länskattechefen. Beträffande omfattningen kan följande siffror redovisas :

— avvikelser (RSV 3516)	212
— meddelanden till folkpensionärer (RSV 3558)	65
— sambeskattningsuppgifter (RSV 3529)	38
— skönkappor (RSV 3522)	15
— meddelande till annan TO mm mm	64
	Summa 394

Dessa siffror visar att för 7 granskade deklARATIONER krävs skriftväxling i någon form i 4 fall.

Med avseende på skriftväxlingen bör ett tack riktas till LSt D län för exempel-samlingen för formuleringar av avvikelser, vilken varit ett gott stöd för nybörjaren.

Beträffande den tekniska granskningen kan rent allmänt sägas att LSM varit till stor hjälp genom att utan förtröttande besvara frågor och komma med goda råd samt inte minst viktigt, varit uppmuntrande i arbetet.

Några stöttestenar

Här skall endast nämnas två av de många förekommande. Det ena gäller åsättande av taxeringskod för sammanlevande, som inte är gifta. Det är mot bakgrund av att kodsättningen styr frågan om vem som skall medges förvärvsavdrag och den maskinella uträkningen av förekommande skattereduktion, som det är så viktigt att den görs rätt. TN beslutsunderlag för kodsättningen hämtas från deklARATION-blankettens avsnitt XI om särskilda upplysningar m. m. Punkten 3 i denna del syns skapa förvirring och oklarhet.

Detta torde sammanhålla med de många dubbla alternativ deklARANTEN ställs inför i sitt ställningstagande.

— i begynnelsetexten: "Ifylles av den som inte var gift 31.12.1970 **eller** som be-svarat frågan under 2 med Nej" och

— i innehållstexten: "Sammanlevde Ni vid ingången av 1971 **och** under större delen av året med person som Ni tidigare varit gift med eller med person som Ni har **eller** har haft barn med fött före 1971".

Många kryssar för rutan med Nej där de rätteligen hade bort ange Ja. Detta framgår ofta av meddelanden under XII där deklARANT som sagt Nej meddelar att han varit sammanboende si eller så. Osäkerheten på denna punkt för även med sig

att två sammanlevande kontrahenter dels svarar oriktigt var för sig och dels olika sids emellan. Här syns det som om taxeringsarbetet i framtiden kunde underlättas och styrunderlaget för att åstadkomma rätt taxeringskod göras säkrare genom en revidering av avsnitt XI så att frågeställningen i punkt 3 delas upp och delkomponenterna görs entydiga för ifyllaren/deklaranten.

Den andra frågan gäller långpendlarens yrkande om avdrag för fördyrade levnadskostnader. Det åligger TN att ta ställning till skäligheten i förekommande yrkanden, som varierar inom vida gränser beträffande beloppens storlek. Bedömning av skäligheten bör grundas på kännedom om de verkliga omkostnaderna för kost och logi. För att TN skall få en sådan kännedom måste deklaranterna i många fall avkrävas någon form av omkostnadsredovisning. Detta gäller dock endast deklaranter i privat anställning. För anställda i offentlig tjänst är skäligheten för fördyrade levnadskostnader bestämd till ett visst belopp (f. n. 46 kr/dygn), som inte redovisas som intäkt genom överenskommelse om kvitto. Mot denna bakgrund syns gränsen för skälighet när det gäller personliga levnadskostnader vid privat anställning kunna sättas till samma belopp som tillämpas i offentlig tjänst utan att individen skall avkrävas redovisningar som verkar störande på hans personliga integritet.